

İpek Yolu dendiğinde ilk aklımıza gelen büyük kervanlar ve bu kervanların konaklaması için Anadolu'da bir zincir gibi dizilmiş kervansaraylardır. Kervansaray bir kültürün ve bir tarihi dönemin simgesidir. Yeni zamanlarda bunlara ihtiyacımızın kalmadığı ortadadır. Bir dönem tarihi yol işlerliğini yitirmiş ve ticaret kervanları gelmez olmuştur. Dolayısıyla kervansaraylar da kaderlerine terk edilmiş, unutmaya yüz tutmuştur. Buna bir de teknolojinin yeni imkânları eklenince kervansarayın esamisi bile okunmaz.

Anadolu'nun kervan yollarına ve kervansaraylarına ilgi gösteren yine yabancılar olmuştur. Katharine Branning bu yabancıardan birisidir. Türkiye'ye 1978 yılından itibaren gelmeye başlamış ve adeta âşık olmuştur.

Otuz yılın sonunda "Bir Çay Daha Lütfen" isimli kitabını yayınladığında kamuoyunun dikkatini çekmiş birisi. Hâlbuki Türkiye'de birçok insanla tanışmış, yakın dostluklar kurmuş, hatta Kadriye ismini almıştır. Özellikle bu kitabını yazmasındaki en önemli teşvikçisi Kayserili şair

Muhsin İlyas Subaşı olmuş. Subaşı'nın kendisine yazmış olduğu şiir de dikkat çekici. 2013 yılında bir sempozyum vesilesiyle Kayseri'ye gelişinde basına yansıyan ifadeleri Subaşı'nın ne büyük bir kültür hizmeti yaptığını gösteriyor.

Muhsin İlyas Subaşı ile Kayseri üzerine yazdığı bir kitabını alarak kendisine daha sonra Amerika'dan yazdığı mektupla tanıştıklarını ifade eden Branning, "On yıla yakın bir süredir, her yaz gelir, onun yazlığında misafir olurum. Artık, benim de Türkiye'de bir evim var. Burada ailenin bir ferdi gibiyim.

Türkiye'yi ve Türk insanını da çok seviyorum. Otuz yıla yakındır bütün yaz tatillerimi Türkiye'de geçiriyorum. Misafirperverliğinden dolayı dostum Muhsin İlyas Subaşı'na çok şey borçluyum" diyor. Türkiye'de kısa zamanda büyük ilgi gören ve her yıl peş peşe baskısı yapılan bu kitabını nasıl yazdığı sorusuna ise şu cevabı veriyor: "Kayserili şair ve tarihçi dostum Muhsin İlyas Subaşı bir gün bana, *30 yıl boyunca burada yaşayıp gördüklerini yazsan sanıyorum Türklerin büyük ilgisini çekecek, sık sık ülkelerine gelen bir yabancınn kendileri*

hakkında ne düşündüğünü bilmek isteyeceklerdir” dedi. Katharine Branning’in aralıklarla gelip gittiği 30 yıllık Türkiye serüveni Fransa’da İslam Sanatı dersinde gördüğü bir Gök Medrese slaytıyla başlıyor. Kendi ifadesiyle büyüleniyor ve bu eseri mutlaka görmem lazım diyerek yollara düşüyor. Gazetelerde yer alan röportajlarında şu ifadeleri yer alıyor: Paris’te öğrenciyken bir slayt gösterisinde Sivas’taki Gök Medrese’yi gördüm. O an “Mutlaka bu binayı görmeliyim” dedim kendi kendime. Hayatım boyunca hiç bir örneğini görmediğim bu yapı inanılmaz ilgimi çekti. Dersten çıktığımda aklımda sadece ülke ismi olarak *Turkey* vardı, bu duygularla kütüphanenin yolunuttum. Selçuklulara ait olduğunu öğrendiğim 13. yüzyılda yapılan bu yapıyı, Gök Medrese’yi, görmeyi ve bu kültürü tanımayı çok istedim. Altı ay sonra da Sivas’a gitmek üzere Paris’ten yola çıktım. O yaz tek başıma Sivas’a geldim. 20 yaşındaydım. Sivas Kovboy şehri gibiydi. Kaldırımlar yoktu, yollar asfalt değil, topraktı. Gök Medrese’nin etrafı tarlaydı. İnekler medresenin etrafını sarmıştı, güzel bir fotoğrafını dahi çekemedim. Hava çok sıcaktı. Meyve suyu içmek için bir bakkala girdim. Sahibi elindeki silahı masaya koyup bana meyve suyu verdi. O günler Türkiye çok karıştı. Şimdi Sivas modern bir şehir. Bir gün, Sivas’ta yolda tek başıma yürüyordum. Yol kenarında itfaiyeciler çay içiyorlardı. Ben geçerken “bir bardak çay içer misiniz” dediler. Hiç düşünmeden “içerim” dedim. Amerika’da tanımadığınız biri ya da birilerinin size çay ikram etmesi imkânsız. Ancak kadın olduğunuz için, farklı bir nedeni varsa, bu teklifi alırsınız. Bir sürü tanımadığım adam... Ama hiç tereddüt etmedim. Hemen koşuştular, bana çay getirdiler. Bardakta Türk çayını ilk kez o zaman içtim. O çay bana o kadar güzel geldi ki. Çayım bitince teşekkür edip oradan ayrıldım. Böyle bir şey hayatımda görmemiştim. Çok samimi, çok içtenlerdi. Bu, dünyanın hiçbir yerinde olmaz. Her yıl gelip farklı şeyler keşfettim. Her yıl inanılmaz hızlı değişiyordu Türkiye. Bu hız ilgimi çekti. Her sefer farklı bir keşif oldu. Katharine Branning hemen hemen her yıl yaz tatillerinde Türkiye’ye geliyor ve Selçuklu dönemi hanları ve kervansaraylarını yerinde incelemeye ça-

lıyor. Unutulmuş ve göz ardı edilmiş eski hanlara ve kervansaraylara ilgisi yörede yaşayan insanlar tarafından biraz tuhaf, biraz ilginç karşılanırsa da kendisine yakın ilgi gösteriliyor. İnsanlar ülkelerindeki tarihi yerleri görmeye gelen bir yabancıya bütün misafirperverlik duygularıyla yardımcı olmaya çalışıyorlar. Çoğu zaman kendilerinin fark etmedikleri bazı kalıntıların atalarına ait eserler olduğunu birlikte keşfediyorlar. Katharine Branning bu çalışmalarını aynı zamanda kayıt altına alıyor ve Türkiye’nin kişisel girişim veya kurumsal görev olarak yapamadığı hanlar ve kervansaraylar envanterini bir internet portalında yayınlıyor. İlgi-lenenler için çok önemli bir bilgi kaynağı ve Selçuklu dönemi Türk kültür mirası için çok büyük bir hizmet olan bu web sayfasına <www.turkishhan.org/homebase.htm> adresinden ulaşılabilir. Katharine Branning bu süreçte güzel dostluklar kuruyor ve bu dostluklar hizmetinin artmasına sebep oluyor. Bunlar arasında Kayserili şair ve yazar Muhsin İlyas Subaşı ilk sırada geliyor. Hatta Branning kendisini Subaşı ailesinin bir üyesi gibi hissediyor. Bir söyleşide kullandığı kendi ifadeleri bunu açıkça gösteriyor: Kayseri’de yaşayan araştırmacı-yazar Muhsin İlyas Subaşı’nın adını ve araştırmalarını duyduğumda ona bir mektup yazdım. Beni evine davet etti. Araştırmalarımda ve kitap yazmam konusunda beni çok destekledi. Onun ailesi, benim ailem oldu. Annem- babam vefat etti. Kardeşim var ama Amerika’nın bir ucunda yaşıyor. Çok geç evlendiğim için çocuk da yok. Yani bir ailem yok. Ama var; Subaşı Ailesi benim ailem. Çocuklar, torunlar, kardeşler... Kalabalık bir aileyiz. Muhsin İlyas Subaşı bana “Katharine, sizin adınız çok zor, size ‘Kadriye’ diyelim” dedi. Sonra tanıştığım herkese “Ben Kadriye” demeye başladım, Türkler önce çok şaşırды; yabancı ama Türk ismi var diye. Muhsin Bey bana çok güzel bir hediye verdi. Türkler için artık yabancı değilim. Yarım Türk’üm. Kendisini artık Türklerden birisi gibi kabul eden Katharine Branning, biraz da Muhsin İlyas beyin teşviki ile Türkiye hakkındaki gözlemlerini ve intibalarını yansıttığı ilk kitabını önce İngiltere olarak 2010 yılında ve Türkçesini 2012 yılın-

da yayınlar. İkinci kitabı “Ay Sultan” ise 2014 yılında okuyucularının ilgisine sunulur. Branning Türkiye’yi iyi tanıdığını şu anekdotla anlatır:

Herkes bana “Türk kahvesi daha bilinen bir şey, neden Türk çayını kullandın” diyor. Onlara “demek ki yeteri kadar Türkiye’yi bilmiyorsunuz” diyorum. Çünkü çay sizin kültürünüzün en belirgin unsuru. Çaya demokratik içecek dememin de nedeni bu. Çay söz konusu olduğunda ne dinin, ne farklı politik görüşün ne okumanın, ne ekonomik seviyenin önemi var. Ayrıca çay, sembol olarak da misafirperverliği ve de diyalogu sembolize ediyor. Çünkü Türkiye’nin neresine giderseniz gidin herkes size bu çayı ikram etmek istiyor. Onu kabul ettiğinizde karşınızdaki kişiyle diyalogu da kabul ediyorsunuz. İnanılmaz bir şey değil mi bu?

Türkiye’yi tanımanın ötesinde Türkiye tarihinin Selçuklu dönemini de çok iyi inceleyen ve öğrenen Branning bunu Ay Sultan ismini verdiği romanında gösterir. Romanı Türkiye’deki ailesi yerine koyduğu Muhsin İlyas Subaşı’nın teşviki ve rehberliğinde yazar ve kendisine ithaf eder. Bu kadirşinaslık ancak hayranlıkla karşılanabilecek ve bizim kültürümüze yapılan hizmetlerden dolayı teşekkür edilecek bir durumdur. Kitap hakkında tanıtım bülteninde yer alan ifadeler roman hakkında kısa bir kılavuz niteliğindedir.

Gerçek bir kişiden ilham alan bu roman, gerçek ve kurgusal karakterlerden oluşan geniş bir kadronun rol aldığı hareketli bir ömrü resmediyor. Ay Sultan, bir aile dramı olduğu kadar romantik bir macera, politik bir entrika ve aşk dolu bir evliliğin portresi. Ay Sultan, ümit verici ve hüznü dolu gelgitlerin yaşandığı pırıl pırıl bir kanaviçe örerken, Türk tarihinin en görkemli dönemlerinden birine yeni bir perspektifle bakıyor. Kitap, Katharine Branning’in Türk okuyucular nezdinde kabul görmesi bakımından da dikkate değer bir çalışma.

Bizi bizden daha iyi tanıyan bir Türk dostu Katharine Branning. Biz kendi varlığımızın, kültürümüzün ve değerlerimizin ne kadar farkındayız ki? Anadolu’ya geldiğimiz yıllarda başladığımız imar faaliyetleri, bugün bile gurur kaynağımız olan eserler olarak etrafımızda yer alıyor. Son yıllarda bunların kıymetini öğrenmeye başladık ama bu kıymetle-

ri topluma tanıtma konusunda henüz daha başarılı değiliz. Katharine Branning’in Türkiye ve Türklerle irtibatını sağlayan Sivas Gök Medrese’nin muhteşem varlığı, hepimizi heyecanlandırması ve yeni bir medeniyet kurabilmemiz için hareket gücü olmalı. Divriği Külliyesinin muhteşemliğini ise dünya tarihindeki en büyük başarımızın simgesi olarak kabul etmemiz lazım. Bunlar sadece birkaç örnek ve bu örnekler karşısındaki durumumuz endişe verici.

Benim hayat hikâyemde de Sivas önemli bir yer tutar. 1987 yılında bir felsefe öğretmeni olarak Sivas’a tayinim çıktığında karşılaşmışım Sivas’ın hem muhteşem hem de ihmal edilmişliği ile.

Kasım ayında trenden inip Hükümet Konağına sabahın erken saatlerinde yürürken çift minareli Selçuklu eserleri büyüleyiciydi. Fakat Katharine Branning’in söylediği gibi etraf otlak gibiydi ve insanın içini acıtıyordu. Toplum olarak bu eserlerin arkasında yatan büyük medeniyetin farkında olmadığımızı görmek üzücüydü. Son yıllarda bu eserleri restore ederek yaşatma çabaları takdire değer ama asıl anlamlarını idrak edecek projeler maalesef henüz gündeme gelmiyor. Bu eserler üzerinden hem kendimize hem dünyaya söyleyecek çok sözümüz olduğunubirileribizehatırlatıyor.Anlamakistersek...

DUYABİLDİN Mİ?

Yuvasına bülbül, kaynağına su,
Dönerken hû çeker, duyabildin mi?
Ateşin bitince kızgın kâbusu,
Sönerken hû çeker, duyabildin mi?
Ufukta bir ışık, yolda çile var,
Ülküsü bir ömrü kavurur, yakar,
Doru kısıraklara delikanlılar,
Binerken hû çeker, duyabildin mi?
Umut ve yıldızlar dağları bekler,
İnsan bu, hayâli çıkarır, ekler,
Aşkın mahşerine doğru melekler,
İnerken hû çeker, duyabildin mi?
Sevdâ adresini vermiştir nâra,
Acımaz, koşturur binbir diyâra,
Vuslata erince sızlayan yara,
Dinerken hû çeker, duyabildin mi?

Muhsin İlyas SUBAŞI